

آدرس مقاله در پایگاه مجلات تخصصی نور: مجله بازتاب اندیشه « اردیبهشت 1385 - شماره 73 (از 93 تا 93)

URL : <http://www.noormags.com/view/Magazine/ViewPages.aspx?ArticleId=30261>

عنوان مقاله: کارنامه نظری مواجهه علما و روحانیت با تجدد و نظام پارلمانتیسم در عصر

مشروطیت (1 صفحه)

چکیده :

کلمات کلیدی :

مقاله حاضر به بیان روحیه حاکم بر اندیشمندان مسلمان و تلاش فکری علمای شیعه برای نظام سازی و مواجهه تا تجددگرایی و نظام پارلمانتیسم در عصر مشروطیت، اشاره و مباحث عمده این مقاله بر محورهایی چون راهبردهای مواجهه با مدرنیته و امثال آن استوار شده است.

نگارنده ابتدا به تبیین مفهوم نظام معرفت دینی و نظام سازی سیاسی و فرق بین این دو مقوله پرداخته و سیری اجمالی از تاریخ منور الفکری در عصر مشروطیت و بعد از آن ارائه نموده است. آنگاه رویکرد علمای دینی با جریان روشن فکری را بیان و نحوه مواجهه ایشان با مدرنیته و افکار روشن فکران آن عصر را تشریح می نماید.

از دیدگاه نویسندگان در نحوه مواجهه علمای مشروطه با جریان مدرنیته و پارلمانتیسم، گونه ای خاص از اقتباس از تجربه سیاسی مغرب زمین دیده می شود، که با تکیه بر ماهیت و شبکه عناصر تمدنی غرب شکل گرفته بود. وی همچنین به ریشه های این اقتباس و خاستگاه عناصر تمدنی آن پرداخته است. از منظر نویسندگان اقتباس خام و ناآگاهانه برخی از عناصر و تولیدات تمدنی غرب، به معنای گرفتاری در پنجه شاکله تمدن برآمده بر بستر اومانستی غرب است، که با تمدن و فرهنگ اسلامی و قرآنی ناسازگاری دارد. در جمع بندی مقاله حاضر، نویسندگان به این نتیجه می رسد که علمای عصر مشروطه، در مجموع کارنامه پرباری را بر راستای مقاومت اسلامی سامان دادند و این حرکت سیاسی که بر اساس «خویشن شناسی غریزانه» و احیای تراث اسلامی رقم خورده بود، عمدتاً راهبردی ایجابی را طلب می کرد که این راهبرد، اگر چه می توانست به «تصرف در جوهر مدرنیته» منجر شود، اما عمدتاً به «تصرف در سطح خرد» بسنده نمود و آن نیز ناموفق از کار درآمد و زمان آن نرسیده بود تا بتواند به تصرف در سطح کلان دست زند که فرآورده آنرا نمی توان از سطح اقتباس دانست؛ بلکه باید آنرا تأسیس عقلانیت هدایت شده دینی در مسیر تمدن سازی ارزیابی کرد. رسیدن به این سطح از تصرف که باید آنرا مقوله ای تأسیسی دانست، نیازمند شناخت ماهیت درهم تنیده مؤلفه های مدرنیته از یک سو و شناخت ماهیت یکپارچه آموزه های اسلامی از سوی دیگر دانست، که زمینه طرح فراگیرتر نظری و تحقق عینی آنرا فراهم آورده است.

پایان مقاله